

PAVLOS MATEŠIS

Traducere de
Claudiu Sfirŝchi-Lăudat

MAMA CĂINELUI

*O operă extraordinară
de puternică.*

” Le Monde

MAI BINE zi-mi Raraou.

Sigur, Roubini e numele meu de botez, numai că, de fapt, am fost botezată Raraou când mi-am făcut intrarea în lumea teatrului, și cu numele ăsta am ajuns unde-am ajuns, iar în carnetul de asigurare am adăugat „Domnișoara Raraou, actriță“, așa o să-mi scrie și pe piatra de mormânt. Pe Roubini am șters-o. Am suprimat-o. Nu mai zic de numele de familie, Meskari!

M-am născut în Cetățuie¹. Tot o capitală, dar de provincie. Am plecat de-acolo la cinci ani, cu maică-mea și trei felii de pâine, la câteva luni după ce-a fost umilită în public, pe când încă se sărbătorea așa-zisa Eliberare. Și n-o să mă mai întorc în veci acolo. Și nici maică-mea n-o să se mai întoarcă-n veci acolo. Am înmormântat-o aici, la Atena, unicul lux pe care mi l-a cerut cu limbă de moarte. „Fata mea, acum că mor, îți cer un singur lux: să mă îngropi aici. Să nu mă mai întorc niciodată acolo.“ (N-a mai rostit niciodată cuvântul „Cetățuie“, deși acolo se născuse.) „Fă cum oi ști și cumpără-mi

---

1. Literal, „metereze“. Eroina evită să dezvăluie numele real al locului de baștină.

un loc de veci. Altceva nu ți-am cerut până acum. Nici oasele nu vreau să mi se întoarcă acolo.“

Și uite așa am cumpărat mormântul, nu unul de lux, firește, și-o vizitez din când în când. Îi duc în dar câte-o floare, câte-o ciocolată, îi torn un strop de colonie – asta o fac într-adins, că nu mă lăsa cât trăia, considera că astea sunt răsfățuri păcătoase, „doar o dată mi-am dat cu parfum“, mi-a zis, „când m-am măritat“. Acum o stropesc și, dacă are cum, atunci să protesteze. Ciocolată îi duc pentru că, îmi zicea, ăsta a fost visul ei în toți cei patru ani de Ocupație: să mănânce o ciocolată întreagă, numai ea. După Ocupație, a fost așa de amărâtă, că n-a mai poftit niciodată ciocolată.

Am și un apartament micuț, al meu, două camere și antreu, am și pensie – fică de erou căzut în războiul din Albania² –, aștept să-mi iasă și pensia de actriță de cum împlinesc numărul de ani și, în general, sunt fericită și norocoasă. N-am pe nimeni să îngrijesc, să iubesc sau să jelesc, am și pick-up, discuri, în mare parte sunt cântece de stânga. Eu una sunt monarhistă, dar cântecele Stângii mă farmecă. Din fericire, sunt fericită.

---

2. Este vorba despre confruntarea armată dintre Grecia și coaliția Italia–Albania, care s-a desfășurat între 28 octombrie 1940 și 31 mai 1941, când Grecia a fost ocupată în întregime de forțele germane, după începerea atacului la data de 6 aprilie 1941.

Tata era mățar de meserie, dar n-o ziceam la alții. Se ducea la abatoare, lua mațele și le spăla, le întorcea pe față unul câte unul, ca să facă lumea din ele caltaboși sau cârnați la grătar. Mi-l amintesc foarte tânăr, să fi avut vreo douășpatru de ani. Dintr-o fotografie de nuntă, din 1932, vreau să zic, că personal nu mi-l amintesc prea bine. În 1940, când a plecat soldat în Albania, eram deja născuți eu și cei doi frați. Unul e mai mare – o mai fi în viață, pe undeva, cred.

Pe tata mi-l amintesc doar când s-a făcut mobilizarea și l-am condus la gară, maică-mea și cu mine. În drum spre stație, el o luase înainte, fiindcă se grăbea să nu piardă trenul, iar în urma lui venea mama. Era toată numai lacrimi, fără să-i fie rușine de lume, și mi-aduc aminte că mă trăgea după ea. Mi-l amintesc pe tata în vagon, se ducea la război și toți banii noștri din casă erau douăzeci de drahme, o monedă. Maică-mea i-a dat-o lui, dar n-a vrut s-o primească. Apoi, la tren, mama i-a aruncat-o pe geam înăuntru, el a început să plângă și să-njure, a aruncat-o înapoi afară, maică-mea a ridicat-o de pe jos și i-a azvârlit-o cu putere, ceilalți recruți râdeau, moneda a căzut înăuntru, atunci m-a smucit din loc și am plecat în fugă, ca să n-apuce tata s-o arunce înapoi. Acum, că a luat-o el, că au pus alții mâna pe ea, nici c-am aflat-o vreodată. Și asta a fost ultima dată când mi-amintesc să-l fi văzut pe tata tânăr. Și din față, că numai aplecat și din spate mi-l aduc aminte, spălând mațe. Așa că păstrez legătura

cu fața lui doar din fotografia de nuntă. Pe cei morți și pe cei dispăruți, pe cei care ies din viața mea, îi uit – uit cum arată, vreau să zic. Știu doar că lipsesc. Chiar și-n cazul maică-mii. A murit când trecuse deja de șaptezeci și cinci de ani, dar se pare că n-am avut niciodată ocazia s-o observ bine, așa că păstrez legătura cu ea doar prin fotografia de nuntă, în care era o fată de douăzeci și trei de ani, cu patruzeci de ani mai mică decât mine. Și așa nu mă rușinez de ea când îi duc ciocolata, dacă acum îmi e ca o fiică – în ceea ce privește vârsta, vreau să zic.

Oricum, noroc cu Albania, că mi-a asigurat pensia. Și puțin îmi pasă c-a fost învinsă Națiunea. Ce, e prima dată când i se întâmplă asta? Eu sunt și naționalistă, și monarhistă, dar totul până la pensie. Și fată orfană sunt.

După ce-a plecat tata la război cu moneda de douăzeci de drahme, ne-am întors acasă, am dereticat, am cumpărat pâine pe datorie. Mama și-a găsit de lucru ca slujnică la o familie înstărită, iar seara cosea, avea o mașină de cusut manuală. Nu c-ar fi fost ea croitoreasă, făcea doar niște cămășuțe, jupoane, hăinuțe de copii, ajuta la înmormântări, se pricepea să învelească morții în giulgiu. Și din când în când primeam câte o carte poștală de pe front: „Sunt bine și vă salut.“ Îi răspundeam eu. Terminam atunci școala primară, mama nu învățase carte. „Dragă Diomidis, află că sunt bine copiii eu muncesc nu-ți face griji și ai grijă de sănătatea ta te sărut scrisă de fata noastră Roubini soția ta Meskari Asimina.“

Nu reușeam să scap de gândul că acele cărți poștale trimise de tata miroseau a maște, de-asta mai târziu n-am mai putut pune gura pe ciorba de burtă de vacă, care mi se părea că are miros de om, și nici pe ciorba din măruntaie de miel în ziua de Paște, cu toate că sunt așa de credincioasă. Ba chiar m-a luat peste picior un director de trupă anul trecut, „ce să fac eu cu tine, Raraou, într-un teatru de revistă, noi zicem porcării aici, iar tu ești bisericooasă“.

Bisericooasă, dar toți bărbații m-au sorbit mereu din priviri. Chiar și acuma.

Directorul ăsta își îndesa burete în chiloți, ca să aibă o umflătură mai vârtoasă. Când ne duceam la plajă, în unele turnee, își vâra burete chiar și-n slip. Toate din trupă știam de chestia asta, iar unele îl prindeau de umflătură, chipurile, cu intenții erotice, dar de fapt ca să-l dea de gol, însă dacă făceai cumva greșeala asta, nu te mai primea înapoi în trupă. Pe mine nu m-a mai primit, pentru că, atunci când s-a apucat să mă beștească zicându-mi „tu-ți Cristosul mă-tii și pe toți sfinții și pe maică-ta care te-a adus pe lume“, eu i-am zis „cu ce, mă, cu buretele?“. Mi-a dat două șuturi, dar de-aia n-am mai putut eu. „Oricât ai da tu cu piciorul“, i-am zis, „cu necazul ăsta o să te duci pe lumea aialaltă! O să-ți rămână tot de trei degete până când mori, n-ai cum să-i faci operație estetică, așa că lovește cât poțtești!“.

O fi fost taică-meu sfrijit și păros, dar o avea tare zdravănă. Înțelegi, o singură cameră era toată casa noastră, fără despărțituri și cu closetul în curte, așa că l-am

văzut o dată gol, când își schimba chiloții, și trebuie să recunosc că l-am privit cu mândrie, deși pe atunci nu știam de ce. Frate-meu ăl' mare nu se înțelegea bine cu tata, copil, vezi bine, și-i tot întorcea vorba, și-ntr-o zi a prins taică-meu să vorbească, rar vorbea când se întorcea acasă, ieșea doar în curtica din spatele casei și spăla mațe, își lua de lucru acasă serile. Și frate-meu i-a aruncat pământ în căldarea cu mațele curățate și i-a zis „băi, tu nu ești bărbat“, un copil de treișpe ani! Atunci a deschis taică-meu gura și i-a zis „nu te recunosc ca fiu“, „nici eu ca tată, băi, spală-mațe“, i-a zis Sotiris, frate-meu. „Atunci să-ți găsești alt tată“, i-a zis tatăl nostru și-a intrat în casă. A intrat în casă și Sotiris, a deschis fereastra și s-a pus să strige „tată, tată“ pe fiecare trecător. Și plângea. Iar trecătorii erau mirați. Atunci, mama s-a dus să închidă fereastra și a ieșit afară, a curățat pământul de pe mațe, „sunt gata“, i-a zis tatei, și el le-a pus pe umăr și-a plecat – le ducea la restaurantul Fântâna. Mama s-a șters pe mâini, și-a acoperit mașina de cusut cu o față de pernă și a plecat și ea, trebuia să pregătească o moartă din vecini. „Ține-te să nu se încariere iar, când s-o întoarce taică-tău“, mi-a lăsat vorbă mie. Și când s-a întors tata, s-a așezat pe bordura de la grădină, chipurile, să fumeze, însă eu i-am zis „haideți în casă, tată, a plecat Sotiris“. Și tata a intrat și, când s-a întors mama de la treburile ei, ne-a adus biscuiței, „ăștia sunt în doliu acum, nu e voie să țină în casă dulciuri“, ne-a zis. Și noi i-am mâncat și mama s-a dus din nou

acolo, „o priveghem peste noapte“, i-a zis tatei, „eu o să pregătesc cafelele, voi culcați-vă“.

Frate-meu, Sotiris, avea obiceiul să se înființeze serile în fața unei case rău famate, bordelul lui Mandilas i se zicea. Dintre cele trei din Cetățuie, ăsta era cel mai stilat. Eu de pe atunci știam ce înseamnă bordel și ce treabă făceau acolo înăuntru. Într-un bordel am intrat mai târziu, în timpul Ocupației, aveam aproape treișpe ani. Mă trimisese cu o treabă acolo un italian, n-am văzut nimic rușinos, ba chiar mi-au dat și bacșiș.

Și m-am mai dus o dată la curve, asta ceva mai târziu. M-a trimis preotul parohiei noastre, popa Dinos, de la Biserica Sfânta Duminică – noi locuiam chiar în spatele bisericii. În fiecare dimineață, popa venea fix la aceeași oră, șase jumate, ne servea de deșteptător. Ajungea la șase jumate fix, se strecura în spatele altarului ca să se ușureze, apoi intra în biserică. Iar mai-că-mea striga „popa Dinos s-a pișat, sculați-vă, e vremea să mergeți la școală!“. Pentru că n-aveam ceas în casă. Și așa ajungeam la timp la școală, că, dacă întârziem, învățătoarea ne trăgea la fiecare palmă câte cinci lovituri cu rigla. Și într-o zi, asta în vremea Ocupației, când am depășit propriul record, douășapte de zile la rând fără pâine, doar ierburi, și ne-apucase un fel de curiozitate ca să vedem cât rezistăm, mă strigă, în a douășasea zi, popa Dinos, „tu, care ești un copil cuminte“, îmi zice, „am o treabă cu tine, dar să nu zici la nimeni“. M-a băgat în biserică și apoi în altar, eu știam că-n altar n-au

voie femeile, dar zice popa Dinos „nu te teme, intră, ești încă o făptură neîntinată“. Îmi pune în mână o prescură moale, liturghii le ziceam pe-atunci, înfășurată într-un ștergar brodat. Eu am dat să refuz. „Mai bine mă prostituez decât să vă dau să mâncați pomeni“, zicea mama. Însă popa insista. „Știi restaurantul Fântâna“, îmi zice. Știam unde e, acum îl transformaseră nemții într-un fel de cantină. „Te duci“, îmi zice, „întrebi de doamna Rita, îi dai asta din partea părintelui Dinos, așa să-i zici, știe ea“. Și pentru că, pare-se, îl priveam prostește, îmi zice: „E o femeie sărmană, să-i dăm o mână de ajutor. Și să-mi aduci înapoi ștergarul, e al coanei preotese. Hai du-te și ai grijă să nu ți-o fure pe drum.“

Eu știam că doamna Rita era curva cea mai renumită din Cetățuie, lucra în casa cea mai distinsă, însă se ținea și cu nemți. Era înstărită și înaltă. Și pe drum într-acolo, mă chinuia deja groaza c-o să văd pentru prima oară în viață un neamț de aproape, și așa am uitat să miros pe drum prescura albă și crocantă. Cu toții ne temeam de ocupanții germani, pentru că nu vorbeau. Pe italieni îi priveam cu ochi buni, fiindcă râdeau, tachinau femeile pe stradă și uneori le aruncau pâinici copiilor. Paniote³ le ziceau pâinicilor ăloră, care erau ca pâinea neagră din armată. Și când am ajuns la Fântâna, mi s-au înmuiat

---

3. Paniota (*paniota*, it.) era un fel de franzeluță din făină integrală, folosită de italieni ca monedă de schimb în timpul Ocupației.

picioarele de frică. Poate că și de la foame. Mama nu ne dădea voie să umblăm fără rost, „fiecare pas e o calorie“, obișnuia să zică (învățase cuvântul), „fiecare pas ne apropie de moarte“.

În fine, intru în Fântâna, plină ochi cu nemți. Toți mâncau, nu se sinchiseau ei de mine, din fericire, și a venit ospătarul, grec ăsta, „ce cauți tu aici, fata mea“, îmi zice el. (Din cauza foamei, eram sfrijită; ca să-ți dai seama, mi-a venit ciclul abia la șapteșpe ani.) Am întrebat de doamna Rita. Ospătarul a râs obraznic, după care a zis cu voce tare „mă Rita, iar ți-a trimis peșcheș popa“. Și de la o masă se ridică doamna Rita, o femeie foarte impunătoare, și-mi zice, toată numai lapte și miere, „ce cauți, puiule, aici?“. M-am achitat de treabă și i-am dat prescura. „A, de la părințel“, zice. „Uite, comoara mea, ține.“ Mi-a dat un mic bacșiș și m-a sărutat. Era o femeie foarte bună și părea fericită. „E bătrână“, mi-am zis eu. Era bătrână pentru mine, care aveam treișpe ani, vreau să zic, o fi avut vreo douășase de ani, acum când mă gândesc mai bine. Totuși, m-a bucurat tare mult că am cunoscut-o, de parcă aș fi avut parte de o recunoaștere socială. Atâta m-a bucurat, că n-am rezistat și i-am zis mamei, cu toate că popa mă pusese să jur că n-o să zic la nimeni. În timpul Ocupației, mama ședea acasă, nu primea de nicăieri de lucru, slujnice n-aveau decât vreo două-trei case din Cetățuie, iar pentru hăinuțe de copii și jupoane cine să-și mai permită cusătoreasă? Giulgiuri nu se mai coseau, înmormântările se făceau la rezezală,

fiecare îmbrăcat așa cum murise. Mama însă se ducea să privegheze morți, din respect, deși se întorcea acasă la crăpat de ziuă, pentru că după ora șapte seara era interzisă circulația.

Deci, nici nu i-am zis bine de doamna Rita, că mama mi-a tras o palmă. „Trebuia s-o aduci aici“, mi-a spus. Era prima dată când mă îndemna să nu dau ascultare – și mai ales unei fețe bisericești. Eu m-am pus pe plâns, pentru că era și frig. Mama ședea la mașina de cusut și, ca să mă consoleze, m-a pus s-o ajut. Descosea steagul Greciei. Îl arborasem în ziua când plecase tata și, altă dată, când armata noastră cucerise un oraș, Korytsa, am impresia. Acum, cu Ocupația, steagul era inutil și periculos, în caz că ne făceau percheziție. Percheziționau toate casele – un interpret grec și doi nemți. La început, îi trimiteau pe italieni, dar pentru că ăia se întindeau la vorbă cu populația ocupată, nemții i-au dat deoparte. La noi acasă nu veniseră deloc să ne cerceteze, iar eu priveam treaba asta ca pe o umilință socială. În fine, că tot veni vorba de steag, eu de atunci n-am mai băgat steag în casă. Deși sunt naționalistă, nu pricep la ce e bun, doar în unele scenete din spectacolele de varieteu ce ne-a folosit.

Deci, descoseam steagul cu mama. Mi-aduc aminte că, din fericire, era mare, îl adusese tata odată, cu ani în urmă, un măcelar dăduse faliment și nu-l plătitise pentru trei zile de spălat mațe. Și tata i-a confiscat steagul și un cântar, dintr-alea în care agăți marfa de un cârligel ca s-o cântărești. N-a apucat să mai confiște și

Mama câinelui... are adâncă ambiguitate a marilor opere...
o efuziune și o virtuozitate ce amintesc de Fellini.

La Quinzaine Littéraire

Povestea pe care o spune Roubini, uneori frivolă, adesea copilăroasă și aparent simplistă, este povestea unui om în căutarea unei himere și devine o reflectare a unei țări care nu își poate vindeca rănille adânci provocate de războaie consecutive: Al Doilea Război Mondial, Rezistența și Războiul Civil – o țară încă amorțită de durere și incapabilă să se reinventeze.

Library Staff Picks

O lectură hipnotică și plăcută de la început până la sfârșit – exact așa cum ar trebui să fie un roman. Pavlos Matesis a scris o carte extraordinară.

Alan Sillitoe

CURTEA VECH E

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-1245-4

9 786064 412454